

Windisch László: Már csak kétszázmilliárdot kell kivásalni a brókervezérekből

Népszabadság

Budapest, 2015. április 2. **Brókerügyek**

Átlátják már, hogy pontosan mi történt a három csaló brókercégnél? A Buda-Cash Brókerháznál például valóban közel két évtizeden át folytak a szabálytalanságok?

Sok kérdést a nyomozó hatóságoknak kell tisztáznia, például azt, hogy hová tűntek a pénzek, de nagyon alapos a gyanú, hogy közel két évtizeden keresztül folytak visszaélések a brókerháznál. Arról, hogy ténylegesen bűncselekmények történtek, szintén csak a büntetőeljárás végén, a bíróság tud ítéletet mondani. Ettől eltekintve az már most biztosan látszik, hogy ügyfelek számláiról pénz és értékpapírok hiányoznak. Nem tudott elszámolni a Buda-Cash a tulajdonosok érdekeltségébe tartozó négy bank, a DRB-bankcsoport állampapírjaival sem, emiatt már döntés is született ezen bankok felszámolásáról, az OBA kártalanítása gyakorlatilag lezárult.

A Népszabadság korábbi információja szerint a Buda-Cash már az 1997-es ázsiai, illetve 1998-as orosz válságon veszteséget szenvedett el, és azóta kozmetikázzák a hiányt az ügyfelek pénzéből. A lyuk azonban időközben egyre nagyobb és nagyobb lett.

Ez egy nagyon valószínű forgatókönyv. Egy veszteség indíthatta el a folyamatot, majd a hiányt mindig friss ügyfélpénzek bevonásával igyekeztek eltüntetni, de ez a problémahalmaz hólabdaként mind nagyobbra nőtt. Sajnálatos, hogy ennek csak az MNB tudott megálljt parancsolni. A veszteség lényegesen kisebb lenne, ha öt, tíz vagy már tizenöt évvel ezelőtt az akkori felügyeletek feltárták volna ezeket a visszaéléseket.

Min bukott meg végül a Buda-Cash?

Az MNB tavaly év végén átfogó vizsgálatot indított a DRB-bankcsoportnál, s ennek keretében szokatlan értékpapír-ügyleteket találtunk. Ezek alapján előre hoztuk az ötévente esedékes átfogó vizsgálatot a Buda-Cash-nél, és már célzatosan tudtunk ott kérdéseket feltenni. Már az ellenőrzés első napján a kollégáim a helyszínen kértek le olyan adatokat, amelyeket korábban a brókerház csak megküldött a felügyeletnek. Felügyelt intézményeknél korábban nem volt gyakorlat a szerverállományok teljes felügyeleti lemásolása, a Buda-Cash esetében erre is sor került már a vizsgálat első napján. Véleményem szerint ezen lépések hatására kezdeményezte végül a Buda-Cash két igazgatósági tagja meghallgatását a jegybanknál.

Haladjunk tovább időrendben. A Hungária Értékpapírnál milyen visszaéléseket tárt fel a vizsgálat?

Azután, hogy a Buda-Cash-nél igen hosszú időn át folytatott visszaélésekre derült fény, természetesen azonnali előrehozott célvizsgálatot rendeltünk el valamennyi hazai befektetési vállalkozásnál. Az új felügyelési módszertanunk alapján ezekben az esetekben is úgy, hogy a kollégák nem bekérték az adatokat, hanem a helyszínen, a nyilvántartásokat lekérve, illetve a ügyfél-adatbázisokra vonatkozó szerverállományokat lementve maguk szerezték be a szükséges információkat. A Hungária Értékpapírnál – szintén már a vizsgálat első napján - egy gyanús, utólag fiktívnek bizonyult tranzakciót találtunk. Feljelentésünk nyomán 3 nap múlva a brókerház vezetői rendőrségi őrizetben voltak, s most – hasonlóan, mint a Buda-Cash és a Quaestor vezetői – előzetes letartóztatásban vannak.

Mit találtak az ellenőrök?

Mindhárom brókercégnél lényegében ugyanaz történt. Átvették a pénzt az ügyfelektől, kimutatást adtak arról, hogy a pénzből milyen értékpapírokat vásároltak és helyeztek el az ügyfél értékpapírszámláján. A valóságban azonban az ügyfelek semmit nem kaptak a pénzükért, az értékpapírokat nem vásárolták meg, vagy ha meg is vásárolták, később az ügyfél tudta nélkül azzal sajátjukként rendelkeztek, azaz a pénzeket elcsalták vagy elsikkasztották. A jogi minősítésekben lehetnek majd különbségek a brókercégek, illetve ezen belül az adott ügyletek között, de lényegében ugyanezt csinálta a Buda-Cash, a Hungária és a Quaestor is.

A hírek alapján a Hungáriánál kisebb tételben ment a trükközés.

Míg a Buda-Cash-nél vagy a Quaestornál a hivatalos informatikai rendszeren belül hoztak létre nem is létező, fiktív ügyfeleket, s az ő számlájuk terhére végezték a visszaéléseket, addig a Hungáriánál erre a célra valóban elég volt egy kockás füzet is, szó szerint. A felügyelet felderítő munkája szempontjából egyébként az utóbbi lehet a nehezebb esett, mert rá kell bukkanni erre a füzetre. A Hungáriánál ugyan lényegesen kisebb összeg hiányzik, mint a két másik brókercégnél, de erős a gyanúnk, hogy ebben az esetben is több, mint egy évtizede folytak a visszaélések.

A Quaestorról azt mondják a befektetési szolgáltatók, hogy az nem brókerügy, hanem kötvénycsalás. Ez tévedés. A Quaestornál feltárt visszaélés ugyanolyan jellegű, mint a másik két eset, tehát nem „kötvényügyről”, hanem „brókerügyről” van szó itt is. A fiktív kötvény ugyanis nem fedezet nélküli kötvény, hanem nem létező értékpapír, magyarul semmi. Ez azt jelenti, hogy a kötvény csak egy eszköz volt az elkövetők számára, de a visszaélés szempontjából nincs annak jelentősége, milyen típusú az az értékpapír, amit az ügyfelek nem kaptak meg valójában. Az eljárás itt is ugyanaz volt: befektetési szolgáltatás keretében átvették az ügyfelek pénzét, akik ezért nem kaptak semmit. A különbség csak annyi, hogy itt nem részvények vagy állampapírok, hanem vállalati kötvények voltak azok az értékpapírok, amelyről ugyan igazolást kapott az ügyfél, de ezeket nem hozták létre, és nem tartották nyilván az értéktárban. Vannak arra vonatkozó adataink, hogy a visszaéléseket a Quaestornál is ugyanolyan régóta folytatták, mint a két másik brókercégnél, eleinte egyéb értékpapírokkal, részvényekkel és állampapírokkal is, ugyancsak jelentős összegben. Ám azután, hogy 2007 májusában az akkori felügyelet 50 milliárd forint keretösszegben engedélyezte az alig három hónapja létrehozott Quaestor Hírújság Kft. kibocsátó cégnek az első kötvényprogramját, a befektetési szolgáltató egyre inkább a kötvényt vásárolni akarók pénzéből tüntette el ezeket a hiányokat. A legális kötvényprogram keretében a kibocsátási tájékoztatókat egyébként évről évre jóváhagyta a felügyelet, 2007-től 50 milliárd forintos keretösszegben, melyet 2013. szeptember 25-én, azaz a felügyeleti feladatok jegybank által való átvételét megelőző 6. napon emelt fel a PSZÁF 70 milliárd forintra. De még egyszer hangsúlyozom, az elkövetett visszaéléseknek gyakorlatilag semmi közük a mindenkori felügyelet által engedélyezett legális kötvényprogramhoz. Ha annak keretében valós, létező kötvényeket értékesített volna a bróker, akkor az így befolyó ügyfélpénzeket kénytelen lett volna a cégcsoport beruházásaira, gazdasági tevékenységére költeni a Quaestor, és akkor egy egész más helyzet lenne ma.

Miért álltak át a részvényről a kötvénypénzek eltüntetésére? Illetve mi okozta végül a cég bukását?

Valószínűleg azért, mert ezek kelendőnek bizonyultak. Az emberek szívesen vásárolták a Quaestor-kötvényeket, amelyek mindig egy kicsivel magasabb kamatot fizettek, mint a piacon elérhető egyéb, biztonságosnak tartott befektetési lehetőségek. A vállalati kötvények esetén a kibocsátói kockázat – azaz a hitelezett vállalkozás csődje esetén – nincs BEVA kártalanítás, tehát ezek alapvetően

kockázatosabb, így magasabb hozamot is ígérő papírok. Ezt az évtizeden túl nyúlóan háborítatlanul működő Quaestor-visszaélést is azért tudta feltárni az MNB, mert a kollégáim itt is a korábbi gyakorlattól eltérően nem adatbekéréssel, hanem helyszíni ellenőrzéssel, a szervereken tárolt adatok lementésével kezdték a Buda-Cash ügy miatt elrendelt célvizsgálatot. Mint ismert, a Quaestor-csoport kötvénykibocsátó cége, a Quaestor Hrurira Kft. még aznap éjjel a vizsgálatunk következményeit próbálta – utólag figyelemelterelésnek, a nyilvánosság megtévesztésének bizonyult – hamis „öncsőd” bejelentésével megelőzni.

A gyanú szerint a Quaestor mintegy 150 milliárd forint értékben értékesített fiktív kötvényeket. Hová lett ez a pénz?

A Buda-Cash-hez hasonlóan itt is valószínűleg nagyobbbrészt a korábban keletkezett lyukak betömésére, a veszteségek „kozmetikázására”, vagyis az évtizedeken át tartott csalássorozat elleplezésére fordíthatták. Nem úgy kell elképzelni tehát, hogy valaki a közelmúltban „elsétált” ennyi pénzzel. Általános a félreértés a Quaestor kötvénykibocsátásával kapcsolatban a tekintetben is, hogy mikor szedte be a cég ezeket a pénzeket. Az, hogy most összesen közel 210 milliárd forintos – valós és fiktív – kötvényállományról beszélünk, nem azt jelenti, hogy ezeket a papírokat mind az elmúlt hónapokban adták volna el. A valós kötvények állománya például jelenleg közel 58 milliárd forint, de ugyanennyi volt már tavaly novemberben is, tehát azóta a legális állomány gyakorlatilag stagnált. A fiktív kötvényeket sem most kezdték el eladni az ügyfeleknek, a vizsgálat eredményeként sajnos már 2007-ből is van adatunk jelentősebb mennyiségű nem létező kötvény értékesítésére vonatkozóan. Ezek összességében mintegy 150 milliárd forintnyi állomány évek alatt gyűlt fel, 2013 októberében – tehát mikor a Magyar Nemzeti Bank átvette az felügyeleti feladatokat - már elérte a ma ismert nagyságrendet.

Mekkora összegnek vészett nyoma a három társaságnál?

A Buda-Cash mintegy 90 milliárd forinttal nem tud elszámolni az ügyfeleknek. Ebből mintegy 60 milliárd a DRB-bankcsoport vagyona, amelyet a hitelintézetek a brókercegnél tartottak, a fennmaradó rész a Buda-Cash többi ügyfelének számlájáról hiányzó pénz és értékpapír. Az előbbi az az összeg, amelyről a napokban az ügyészség beszámolt, de ez még nem a teljes hiányzó tétel, hanem az, amelyről a nyomozás jelenlegi szakaszában elmondható, hogy biztosan hiányzik. A többi ügyfélszámla átvizsgálása hosszabb időt vesz igénybe, mint a négy banké. A Quaestornál az a 150 milliárd forint hiányzik, amelyről az ügyfelek – a befektetési szolgáltató tudatos megtévesztése miatt - azt hitték, hogy kötvényt kaptak a pénzükért, ám az értékpapírokat soha nem jegyeztették be a Keler Zrt.-nél, azok nem is léteznek. A Hungária Értékpapír esetében a kár néhány milliárd forint lehet.

Az ügyfelek kárából mennyit térít meg az Országos Betétbiztosítási Alap és a Befektető-védelmi Alap?

A Buda-Cash-sel együtt csődbe ment négy DRB-bank betéteseinek az Országos Betétbiztosítási Alap 103 milliárd forintot fizetett ki eddig, és további 5,5 milliárd forint sorsát vizsgálja. A Buda-Cash-nél és a Hungáriánál hiányzó pénzek és értékpapírok után a Befektető-védelmi Alap (Beva) áll helyt, ügyfelenként hatmillió forintig. Az előbbi brókercegnél becslések szerint 15-20 milliárd forint lehet az az összeg, ami az értékhatár alatt van, tehát a Bevának kell kifizetnie, a Hungáriánál néhány milliárdról van szó. A quaestoros ügyfelek helyzete összetettebb. A létező, közel 58 milliárd forint értékű kötvény után a Beva nem fizet kártalanítást, az alap védelme erre nem terjed ki. Ezt a pénzt vagy a Quaestor-csoport vagyonából kell visszafizetni, vagy felszámolás esetén a csoport vagyonából

a felszámoló biztosnak kell majd megtéríteni. A létre sem jött, nem létező kötvények esetében más a helyzet. Az MNB állásfoglalása szerint itt a befektetési szolgáltató, vagyis Quaestor Értékpapír Zrt. követte el a visszaélést azzal, hogy az emberek pénzéért nem létező értékpapírokról állított ki igazolást, tehát ez valójában az ügyfeleknek a brókercéggel és nem a kötvény kibocsátójával szembeni követelése. Ennél a 150 milliárd forintos tételnél tehát a Bevának kell helyt állnia, a jogszabályi limit alapján itt is ügyfelenként hatmillió forintig. Utóbbi körbe 60-80 milliárd forint ügyfélkövetelés tartozhat. Mindent egybevetve tehát a három bróker cég több mint 50 ezer ügyfélnek mintegy 300 milliárd forint követelése van, amelyből a Beva 80-100 milliárd forintot téríthet meg, s ezen felül helytállt már az OBA, illetve bizonyos mértékű fedezetet jelent a bróker cégek és a Quaestor-csoport vagyona. Természetesen – mivel alapos gyanúnk szerint bűncselekményekről van szó – a bűncselekménnyel okozott károkért való felelősség keretében az elkövetők és a bűntényekből hasznot húzók lefoglalt vagyona is részben fedezetet nyújthat a kártalanításra.

Az MNB véleménye azonban nem kötelezi a Bevát. Az alap vezetője úgy nyilatkozott, hogy jogi szakvéleményt kérnek ki és annak megfelelően járnak el.

A Beva igazgatóságában ott ülnek az MNB képviselői is, ezért először ott igyekszünk az álláspontunkat érvényesíteni. Amennyiben nem járunk sikerrel, az MNB kész arra, hogy közérdekű pert indítson az ügyfelek kártalanítása érdekében a Beva-val szemben. Így nem a Quaestor-ügyfeleknek kell egyesével perelniük. Azt követően, hogy az MNB feltárta ezeket a visszaéléseket, most a legfontosabb feladat az emberek kártalanítása. Ezt sem pénz- vagy erőforráshiányra vagy bármi egyébre hivatkozva nem lehet megakadályozni.

Meg lehet mondani, hogy a Quaestor ügyfelei közül ki kapott valódi kötvényt a pénzéért és ki fiktív értékpapírt?

Csak kötvény típusonként állapítható meg, hogy annál az adott csoporton belül milyen arányban kaphattak az ügyfelek valódi és fiktív kötvényt. Ezért az MNB álláspontja szerint a kártalanítás során azt kell feltételezni, hogy adott kötvényosztály esetében minden ügyfél azonos arányban kapott mindkettőből. Ezt támasztja alá az is, hogy jelentős másodpiaci forgalmazás is folyt ezen bróker cégnél, azaz ugyanazokat a papírokat többször eladták-visszavették. Mivel ezek az arányok jellemzően megfelelnek a teljes állománynak, vagyis ahogyan az 58 milliárd forint valódi kötvény aránylik a 150 milliárdnyi fiktív papírhoz, a gyakorlatban az ügyfelek arra számíthatnak, hogy a megtakarításuk háromnegyedét – a hatmillió értékhatárig – a Beva fizeti ki, míg a fennmaradó részt a Quaestor vagy a felszámoló, illetve a büntetőeljárársban lefoglalt más vagyonból lehet majd kielégíteni. A Quaestornak 32 ezer olyan ügyfele van, akinek az értékpapírszámláján Quaestor kötvényt tartanak nyilván, közülük 22 ezren tartottak hatmillió forintnál kevesebbet a bróker cégnél. Mekkora lehet az a vagyon a bróker cégeknél, illetve a társaságok tulajdonosainál és vezetőinél, amelyet az ügyfelek veszteségének mérséklésére lehet fordítani?

Ezt egyelőre nem tudom megmondani, már csak azért sem, mert a parlament kedden fogadott el egy törvényt, amely szélesíti azok körét, akik a vagyonukkal felelhetnek ilyenkor. A hírek alapján mindenesetre az ügyészség folyamatosan foglal le olyan vagyonelemeket, amelyek később a kártalanítás alapját képezhetik. A Buda-Cash esetében például nemrég arról számolt be, hogy 68 milliárd forint értékű vagyont vett zár alá.

Ezek, az évtizedek óta tartó csalássorozatok miatt nem szúrtak már sokkal hamarabb szemet a felügyeletnek?

Teljesen jogos a kérdés. Erre csak azt tudom mondani, hogy mi voltunk azok, akik észrevettük, hogy ezeknél a cégeknél milyen visszaélések folynak. Az MNB másfél éve, 2013 októberében vette át a felügyeleti jogosítványokat, míg a Quaestor legutóbbi átfogó ellenőrzése 2013 nyarán, a Buda-Cashé pedig 2010 tavaszán volt.

Nem is az utóbbi másfél év felügyeleti gyakorlatát kérem számon, hanem azt nem értem, hogy az elmúlt öt, tíz vagy tizenöt évben miért nem buktak ki ezek az ügyek. Miben volt más most a felügyeleti munka, mint korábban?

Egy erőteljesebb ellenőrzési szemlélet követünk, abból indulunk ki, hogy nem mindenben őszinték velünk. Ennek az egyik fontos eleme, hogy nem bekérjük az adatokat, és elhiszük, hogy amit küldenek, az megfelel a valóságnak, hanem a helyszínen magunk gyűjtjük be a szükséges információt. A feltárt visszaéléseknek ugyanakkor szabályozói okai is lehettek. Magyarország a dematerializált értékpapírok szabályozása kapcsán azt a megoldást választotta, hogy a tulajdonosi hozzárendelés a befektetési szolgáltatónál történik meg, ami azt jelenti, hogy az értékpapírokat nyilvántartó Kelernél a brókercégek, befektetési szolgáltatást nyújtó bankok a saját nevükön vezetnek számlát, s ezen csak a teljes, ügyfelek tulajdonában lévő értékpapír-állomány látszik, az nem, hogy ténylegesen melyik ügyfélnek mije van. Ez adott lehetőséget a cégeknek arra, hogy hamis nyilvántartásokkal félrevezessék a felügyeletet és hosszú időn át elrejtsek a csalásokat.

Ezek szerint nem csak a felügyelet módszerei, hanem a jogszabályi háttér is frissítésre szorul.

Szeretnénk a rendszert úgy átalakítani, hogy egyrészt a Kelernél névre szóló alszámlák is legyenek, tehát ügyfelekre lebontva látszon, kinek mije van. Másrészt az ügyfelek az MNB internetes oldalán keresztül ellenőrizhetnék, hogy az értékpapírszámlájukról a szolgáltatótól kapott adatok, illetve a szolgáltató által az MNB felé jelentett információk is megfelel egymásnak. Azt remélem, hogy mind a jogi környezet, mind a technikai feltételek az év közepére adottak lesznek ehhez és legkésőbb az ősszel el tud indulni ez a szolgáltatás.

Azt is megvizsgálják, hogy a korábbi átfogó ellenőrzések során kik és milyen adatok alapján vizsgálták a problémás brókercégek működését? Történtek-e szabálytalanságok, mulasztások, esetleg visszaélések?

Elsősorban most a megindított célvizsgálatokra koncentrálunk, hogy meggyőződhessünk arról, hogy az emberek pénze biztonságban van, illetve, hogy a kártalanítás mielőbb megtörténhessen. Természetesen áttekintjük a jogelőd hatóság vizsgálatait is, már csak azért is, hogy tanuljunk belőle. Fel kell tárnunk a visszaélések természetét, és az esetleges felügyeleti hibákat. A jogi helyzet ugyanakkor még nem teljesen világos. A korábbi vizsgálatokat a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete folytatta le, ez a szervezet azonban 2013 októberével jogutód nélkül megszűnt.

Mi a garancia arra, hogy többet nem lesznek olyan visszaélések, mint ennél a három cégnél?

Ilyen típusú visszaélésekre, mint a Buda-Cash, a Quaestor és a Hungária esetében már nem lesz lehetőség, ha megvalósul az alszámlás rendszer a Kelernél és az említett adatszolgáltatás az MNB honlapján keresztül. Alapvetően azt gondolom, hogy egymástól elszigetelt, és a befektetési piac kis százalékát érintő esetekről van szó, tehát nincs rendszer szintű kockázat és egyáltalán nincs rendszer szintű deviancia sem. Csalók ugyanakkor az élet és a gazdaság minden területén előfordulhatnak, akikkel a hatóságok folyamatosan versenyt futnak. Azon dolgozunk, hogy elejét vegyük a

visszaéléseknek. Mint már többször elmondtam: kompromisszumok nélkül lefolytatjuk valamennyi bróker cég esetében a vizsgálatokat. Ha problémát találunk, akkor – ahogy eddig is – a nyilvánosságot tájékoztatni fogjuk.

Magyar Nemzeti Bank